

PALYATİF ve EVDE BAKIMDA HASTA YAKLAŞIMI

Baş Editör

Prof. Dr. Serpil DEMİRAĞ

Editörler

Prof. Dr. Fatma Gökşin CİHAN

Prof. Dr. Yasemin ÇAYIR

Doç. Dr. Dursun ÇADIRCI BARUT

Yardımcı Editörler

Uzm. Dr. Tuğçe TUTUMLU

Arş. Gör. Başak Sezgi BEZGİNSOY

Hipokrat
Yayıncılık

© 2025 PALYATİF VE EVDE BAKIMDA HASTA YAKLAŞIMI

ISBN: 978-625-6169-51-7

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Baş Editör

Prof. Dr. Serpil DEMİRAG

Editörler

Prof. Dr. Fatma Gökşin CİHAN

Prof. Dr. Yasemin ÇAYIR

Doç. Dr. Dursun ÇADIRCI BARUT

Yardımcı Editörler

Uzm. Dr. Tuğçe TUTUMLU

Arş. Gör. Başak Sezgi BEZGİNSOY

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 395 85 71 • Sertifika No: 47479

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Önsöz

iii

Merhabalar,

Yeni bir kitapla yine karşınızdayız. Uzun süredir düşündüğümüz ve önemi giderek artan yaşlı sağlığı ve ülkemizde özellikle gerçek bir gereksinim olan evde bakım ve palyatif bakımla ilgili yeterli sayıda, derli toplu, ihtiyaçlara cevap veren bir kitap düşüncesi ne zamandır aklımızdaydı. Bunu hayata geçirebilmiş olmanın mutluluğunu yaşamaktayız.

Kitabımıza ilk olarak yaşlı sağlığı ve mevzuatla ilgili yasal kavramlarla başladık. Bunun dışında ölüm ve yas süreciyle ilgili kısa bilgilendirmeler yaptık. İkinci kısım olan evde sağlık hizmetlerine yine genel konularla başlayıp her bölümümüzde etik konulara değinmeyi uygun gördük. Ayrıca önemli bir konu olan beslenmeyi de ihmal etmedik. Evde bakım ve palyatif bakımda çok önemli bir yer tutan ekip çalışması ve bu ekipte yer alan çalışanların rollerine değinmeden olmazdı. Ayrıca çeşitli rahatsızlıklar ve semptomlardan bahsetmeden geçmedik. Üçüncü kısmımız olan palyatif bakım bölümünde de yine temel kavramlar, tarihçe, mevzuat ve çalışanların rolleri, yaşam kalitesi gibi konulara yer verdik. Palyatif bakım sürecinde karşımıza çıkabilecek çeşitli semptomlar ve baş etme yöntemlerinden bahsettik.

Başta editörlerimiz ve yazarlarımız olmak üzere kitabın oluşturulmasında, basılmasında ve ulaştırılmasında yer alan, fikir veren, katkıda bulunan herkese sonsuz teşekkürler.

Uzun süre koordinatörlüğünü yaptığım palyatif bakım servisinde tanıdığım hastalar, hasta yakınları, sağlık personeli bu kitabın çıkmasında büyük bir ilham kaynağı oldu. Onlarda gördüğüm yaşama isteği, direnci, inancı, güç ve sabır kitaba giden yolumuzu aydınlatan kavramlardı. Kitabın hazırlanma sürecinde birçok aksilikle karşılaşsak da onlardaki bu azmi görerek devam etme gücünü kendimizde bulduk. O nedenle bu kitabı evde bakım ve palyatif bakım hastaları, hasta yakınları ve çalışanlarına ithaf ediyorum. Bize bu yolda ilham kaynağı oldukları için binlerce teşekkürler.

Prof. Dr. Serpil DEMİRAĞ

Aydın, Ekim 2025

Katkıda Bulunanlar

Abdülkadir KAYA, Dr. Öğr. Üyesi

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Abdullah AKKUŞ, Dr. Öğr. Üyesi

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.

Aynur YALÇINTAŞ, Uzm. Dr.

Karatay 09 No'lu 70. Yıl Karaaslan Aile Sağlığı Merkezi, Konya

Bestegül ÇORUH AKYOL, Dr. Öğr. Üyesi

Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Burak MUTLU, Uzm. Dr.

Muğla Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği

Burcu KAYHAN TETİK, Prof. Dr.

İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Canan EROL HAYTAN, Uzm. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Algoloji Birimi

Celal KUŞ, Doç. Dr.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Çağatay EVLİ, Uzm. Dr.

Gölköy Merkez Aile Sağlığı Merkezi, Ordu

Çiğdem CİNDÖĞLU, Doç. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD.

Dursun ÇADIRCI BARUT, Doç. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Elif ERDOĞDU CEYLAN, Dr. Öğr. Üyesi

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Emine Didem EVCİ KIRAZ, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Emine Neşe YENİÇERİ, Prof. Dr.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Erhan YENGİL, Prof. Dr.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Ersan GÜRSOY, Dr. Öğr. Üyesi

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Fatih KURT, Dr. Öğr. Üyesi

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.

Fatma ERSİN, Prof. Dr.

Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği AD.

Fatma Gökşin CİHAN, Prof. Dr.

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Fatma Zehra AĞAN, Dr. Öğr. Üyesi

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD.

Feride YÜKSEL BARIŞ, Uzm. Psk.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler AD.

Funda EKİMCİ DENİZ, Dr. Öğr. Üyesi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Funda GÖKGÖZ DURMAZ, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği

Funda YILDIRIM BAŞ, Doç. Dr.

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Gökhan GÜLER, Uzm. Dr.

Mardin İl Sağlık Müdürlüğü, İl Kalite Koordinatörlüğü

Gülçin ÖZKAN ONUR, Dr. Öğr. Üyesi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Gül KILIÇ DEDEOĞLU, Hem.

Harran Üniversitesi Hastanesi, Ortopedi Servisi

Gülşah ETHEMOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları AD.

Handan DUMAN, Dr. Öğr. Üyesi

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Hande İLERİ, Dr. Öğr. Üyesi

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Hatice KÜÇÜKCERAN, Dr. Öğr. Üyesi

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Hüseyin CAN, Prof. Dr.

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Hüseyin Fadullah ATEŞÇELİK, Uzm. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Kevser GİRĞİN, Fzt.

Fizyo 8 Egzersiz Danışmanlık Merkezi, Meram/Konya

Kübra KURT, Uzm. Dr.

Arsuz Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, Hatay

Kübra ÖZKAN, Uzm. Dr.

Haliliye İlçe Sağlık Müdürlüğü, Şanlıurfa

Mahcube ÇUBUKÇU, Prof. Dr.

Samsun Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Mehmet ARSLAN, Uzm. Dr.

Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Evde Sağlık Hizmetleri

Melike KARABULUT ÖZER, Dr. Öğr. Üyesi

Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Merve YILMAZ KARS, Uzm. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları ve Geriatri Kliniği

Muhammet Cemal KIZILARSLANOĞLU, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları ve Geriatri Kliniği

Murat ŞENAVCI, Dr. Öğr. Üyesi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD.

Mustafa Hakan DOĞAN, Uzm. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, Geriatri Kliniği

Nagihan YILDIZ ÇELTEK, Doç. Dr.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Nazlı ŞENSOY, Prof. Dr.

Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Nefise Betül ERCAN, Uzm. Dr.

Konya İl Sağlık Müdürlüğü

Nuray BİLGE, Doç. Dr.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji AD.

Nur DEMİRBAŞ, Doç. Dr.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Nur ŞİMŞEK YURT, Doç. Dr.

Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği

Özgür ENGİNYURT, Prof. Dr.

Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Özlem POLAT, Uzm. Dr.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD., Geriatri Bilim Dalı

Özlem ELÇİ GÖRDAĞ, Uzm. Dr.

Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği

Özlem EREL, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD.

Özlem KIRCI, Uzm. Dr.

Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Evde Sağlık Hizmetleri

Pelin BİLGİN KAHVECİ, Uzm. Dr.

Aydın İl Sağlık Müdürlüğü

Pınar KURTTAŞ ÇOLAK, Uzm. Dr.

Afyonkarahisar Merkez 9 No'lu Aile Sağlığı Merkezi

Pınar TOSUN TAŞAR, Doç. Dr.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD., Geriatri Bilim Dalı

Raziye Şule GÜMÜŞTAKIM, Doç. Dr.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Sebahat GÜCÜK, Prof. Dr.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Serap SATIŞ, Doç. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon AD.

Serpil DEMİRAG, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Sinem BAĞCI ÇELİK, Dr. Hem.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Kalite Yönetim Birimi

Songül TAŞTAN ÇELİK, Uzm. Dr.

Mücellî Aile Sağlığı Merkezi, Malatya

Sümeyye Sena IŞIKYILDIZ, Uzm. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Şebnem YOSUNKAYA, Prof. Dr.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları AD.

Şerife YILMAZ, Doç. Dr.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD.

Tuğçe TUTUMLU, Uzm. Dr.

Buharkent Toplum Sağlığı Merkezi, Aydın

UFUK ÜNLÜ, Dr. Öğr. Üyesi

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Umut GÖK, Doç. Dr.

SBÜ İzmir Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD., İzmir Şehir Hastanesi Palyatif Bakım Servisi

Varlık EREL, Prof. Dr.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.

Yasemin KILIÇ ÖZTÜRK, Doç. Dr.

İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1. Palyatif Bakım Merkezi

Yasemin KORKUT KURTOĞLU, Doç. Dr.

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Yavuz ÖZCAN, Uzm. Dr.

Van Bahçesaray Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği

Yıldız DAĞCI, Uzm. Dr.

Erzurum Şehir Hastanesi, Nöroloji Kliniği

Zerrin GAMSIZKAN, Doç. Dr.

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD.

Zeynep İclal TURGUT, Uzm. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları ve Geriatri Kliniği

İçindekiler

xi

KISIM I GENEL KAVRAMLAR

Bölüm 1

Yaşlı Sağlığı ve Geriatrik Değerlendirme 3

FATMA GÖKŞİN CİHAN

Giriş.....	3
Yaşlanma ile Birlikte Ortaya Çıkan Fizyolojik Durumlar.....	4
Birinci Basamakta Geriatrik Değerlendirme.....	4
Yaşlılar İçin Koruyucu Hizmetler.....	6
Kapsamlı Geriatrik Değerlendirme.....	10
Sonuç.....	10

Bölüm 2

Yaşlı Sağlığının Halk Sağlığı Açısından Önemi 13

EMİNE DİDEM EVCİ KİRAZ • PELİN BİLGİN KAHVECİ

Giriş.....	13
Demografik Değişimler ve Yaşlı Nüfus Artışı.....	14
Yaşlı Nüfus ve Halk Sağlığı.....	15
Yaşlılıkta Sosyal İyi Halini Etkileyenler.....	15
Sağlıklı Yaşlanma.....	17
Yaşlılığın Güçlenmesi.....	18
Teknoloji Kullanımı.....	18
Aktif Yaşlanma.....	19
Yaş Üniversitesi (Tazelenme Üniversitesi).....	19
Sağlıklı Yaş Alma Merkezleri (YAŞAM).....	19
Yaşlıyı Destekleyen Şehirler.....	20
İklim Değişikliği ve Yaşlılık.....	21
Yaşlı Sağlığının Geleceği.....	22

Bölüm 3**Yaşlılıkta Beslenme .....27****PINAR KURTTAŞ ÇOLAK • NAZLI ŞENSOY**

Giriş.....	27
Yaşlılıkta Makro ve Mikro Besin Öğeleri İhtiyacı.....	27
Beslenme Değerlendirme Yöntemleri.....	29
Yaşlılıkta Beslenme ile İlgili Sık Görülen Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	34

Bölüm 4**Kronik Yara Bakımı ve Yönetimi .....37****KÜBRA ÖZKAN • HÜSEYİN CAN**

Giriş.....	37
Basınç Yaralanması.....	37
Diyabetik Ayak Yarası.....	40
Arteriyel ve Venöz Ülserler.....	41
Yara Bakımı.....	42
Birinci Basamakta Yara Değerlendirmesi.....	44
Sonuç.....	45

Bölüm 5**Terminal Dönem Hastalara ve Yakınlarına Psikososyal Yaklaşım .....47****HANDAN DUMAN**

Giriş.....	47
Terminal Dönem.....	48
Psikososyal Yaklaşım.....	49
Terminal Dönem Hasta ve Hasta Yakınlarına Psikososyal Yaklaşım.....	50
Hasta Yakınlarına Yaklaşım.....	54
Yas Süreci.....	54
Sonuç.....	56

Bölüm 6**Yaşam Sonu Bakım ve Ölüm .....61****AYNUR YALÇINTAŞ**

Giriş.....	61

Bölüm 7**Kayıp ve Yas Süreci .....67****ZERRİN GAMSIZKAN**

Giriş.....	67

Bölüm 8**Kötü Haber Verme.....71****ZERRİN GAMSIZKAN**

Giriş.....	71
ADIM 1: Görüşmeyi Ayarlama.....	72
ADIM 2: Hastanın Algısını Değerlendirme.....	73
ADIM 3: Hastanın Bilgi Alma Talebini Algılama	73
ADIM 4: Hastaya Bilgi Vermek	73
ADIM 5: Hastanın Duygularına Empatik Tepkiler Vermek.....	74
ADIM 6: Strateji ve Özet	74

Bölüm 9**Evde Sağlık Hizmetleri ve Palyatif Bakımda Yasal Mevzuat .....77****MURAT ŞENAVCI • ÖZLEM EREL**

Giriş	77
Yasal Mevzuat	77

KISIM II EVDE SAĞLIK HİZMETLERİ

Evde Sağlık Hizmetlerinde Genel Kavramlar

Bölüm 10**Evde Sağlık Hizmetlerinde Etik Konular .....91****NUR ŞİMŞEK YURT**

Giriş.....	91
Evde Sağlık Hizmetlerinde Tıp Etiği	91
Evde Sağlık Hizmetlerinde Yaşlı Bakımına İlişkin Temel Etik Sorunlar	93

Bölüm 11**Evde Sağlık Hizmetlerinde Beslenme .....97****YAVUZ ÖZCAN**

Giriş.....	97
Evde Bakım Hastaları ve Malnütrisyon.....	97
Evde Bakım Hastaları ve Beslenme	101
Sonuç	102

Bölüm 12**Evde Sağlık Hizmetlerinde Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler .....105****GÜLÇİN ÖZKAN ONUR • EMİNE NEŞE YENİÇERİ**

Giriş.....	105
Evde Sağlık Hizmetlerinin Kapsamı	106
Yaşlılık	106
Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımı	106
Evde Bakım Hizmetlerinin Yaşam Kalitesine Etkisi	108
Evde Bakım Hizmetlerinde Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler	109

Evde Sağlık Hizmetleri ve Ekip Çalışması**Bölüm 13****Evde Sağlık Hizmetlerinde Hemşirenin Rolü .....113****SİNEM BAĞCI ÇELİK**

Giriş.....	113
Evde Bakım Hemşirelerinin Nitelikleri.....	113
Evde Sağlık Hizmetlerinde Hemşirenin Rolü	114
Sonuç	118

Bölüm 14**Evde Sağlık Hizmetlerinde Psikologların Rolü .....121****FERİDE YÜKSEL BARIŞ**

Giriş.....	121
Evde Sağlık Hizmetleri	121
Sonuç	127

Bölüm 15**Evde Sağlık Hizmetlerinde Sosyal Çalışmacının Rolü .....131****NEFİSE BETÜL ERCAN**

Giriş.....	131
Evde Sağlıkta Psikososyal Desteğin Rolü.....	131
Sosyal Hizmet.....	132
Sosyal Çalışmacının Palyatif Bakım ve Evde Sağlıkta Rolü	132
Palyatif Bakım ve Evde Bakımda Sosyal Hizmet Çalışmacının Görev ve Hedefleri.....	133
Palyatif Bakım ve Evde Bakımda Sosyal Hizmet Mesleki Uygulama Standartları	135

Bölüm 16**Evde Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapistin Rolü .....139****KEVSER GİRGİN • FATMA GÖKŞİN CİHAN**

Giriş.....	139
Türkiye’de ve Dünyada Evde Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapi.....	139
Birey Odaklı Bakımda Ergoterapistlerin Yeri.....	140
Ergoterapinin Tanımı ve Amacı.....	141
Biyopsikososyal Model ve Ergoterapi.....	141
Çevresel Düzenlemelerin Rolü.....	142
Evde Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapistlerin Sorumlulukları.....	142
Evde Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapistlerin Uygulama Alanları.....	144

Evde Sağlık Hizmetlerinde Semptom Yönetimi**Bölüm 17****Evde Sağlık Hizmetlerinde Solunum Sistemi Hastalıkları.....147****ŞEBNEM YOSUNKAYA**

Giriş.....	147
Ülkemizde ve Dünyada Durum.....	149
Solunum Hastalıklarında Evde Bakım Modelleri.....	149
Reçete Edilen Tedavi ve Prosedürlerin Uygulanması.....	153
Pulmoner Rehabilitasyon (PR).....	156
Ev Ortamının Hasta Yaşamına Uygunluğunun Sağlanması.....	160
Hasta/Aile Eğitimi.....	161

Bölüm 18**Evde Sağlık Hizmetlerinde Nöromotor Bozukluklar .....165****YILDIZ DAĞCI • NURAY BİLGE**

Giriş.....	165
Nöromotor Bozukluğu Olan Hastalarda Semptom Yönetimi.....	169
Bakım Verenlerin Desteklenmesi.....	173
Teknoloji Destekli Bakım ve Tele-Sağlık Uygulamaları.....	174
Sonuç.....	174

Bölüm 19**Evde Sağlık Hizmetlerinde Ağrı Yönetimi .....177****NUR ŞİMŞEK YURT**

Giriş.....	177
Ağrının Tanımı ve Sınıflandırılması.....	178
Ağrının Değerlendirilmesi.....	179
Farmakolojik Analjezik Tedavi.....	180
Farmakolojik Olmayan Analjezik Tedavi.....	182

Bölüm 20**Evde Sağlık Hizmetlerinde Koagülopati Yönetimi .....185****ABDÜLKADİR KAYA**

Giriş.....	185
Koagülopati Çeşitleri ve Sebepleri	185
Koagülopati Tedavisinde Kullanılan İlaçlar	186
Evde Sağlık Hizmetlerinde Koagülopati Yönetim Stratejileri.....	188
Hasta ve Aile Desteği	189
Sonuç.....	189

Bölüm 21**Evde Sağlık Hizmetlerinde Demans .....191****HATİCE KÜÇÜKCERAN**

Giriş.....	191
Demanslı Hastalarda Semptom Yöntemi.....	192

Bölüm 22**Evde Sağlık Hizmetlerinde Terminal Dönem Kanser Hastaları .....197****ERSAN GÜRSOY**

Giriş.....	197
Tıbbi Bakım	197
Sosyal Hizmetler.....	202
Terminal Dönem Kanser Hastalarında Evde Bakımın Zorlukları ve Çözüm Önerileri	203
Sonuç.....	204

Evde Sağlık Hizmetlerinde Özel Gruplar**Bölüm 23****Postoperatif Dönem Hastaların Evde Bakımı.....207****FUNDA EKİMCİ DENİZ**

Giriş.....	207
Cerrahi Girişim Sonrası Hasta Gereksinimleri	208
Hasta ve Bakım Vereninin Eğitimi.....	212
Sonuç.....	213

Bölüm 24**Çocuk Hastaların Evde Bakımı.....217****ABDULLAH AKKUŞ**

Giriş.....	217
Terminoloji.....	217

Özel İhtiyaç Türleri	218
Psikososyal ve Ekonomik Etkileri	218
Verilecek Bakımın Kapsamı	219
Evde Bakım Hizmetleri	219
Toplum Temelli Sağlık Hizmetleri ve Destekleri	222
Yetişkin Bakım Hizmetlerine Geçiş	222

Bölüm 25

Psikiyatrik Hastalıklarda Evde Bakım.....229

ELİF ERDOĞDU CEYLAN

Giriş.....	229
Psikiyatrik Hastalarda Evde Bakım Uygulamaları	230

Bölüm 26

Kronik Hastaların Evde Bakımı 233

NUR DEMİRBAŞ

Giriş.....	233
Solunum Sistemi Hastalıklarında Evde Bakım.....	233
Diyabet Hastalarının Evde Bakımı.....	235
Serebrovasküler Hastalıkların Evde Bakımı.....	236
Romatizmal Hastalıkların Evde Bakımı	237

KISIM II PALYATİF BAKIM

Palyatif Bakımda Temel Kavramlar

Bölüm 27

Palyatif Bakım Tanımı ve Tarihçesi 241

HÜSEYİN FADULLAH ATEŞÇELİK • ÖZLEM ELÇİ GÖRDAĞ • DURSUN ÇADIRCI BARUT

Giriş.....	241
Palyatif Bakımın Tanımı.....	241
Palyatif Bakımın Temel İlkeleri.....	242
Palyatif Bakımın Diğer Sağlık Hizmetleri ile Farkı.....	243
Palyatif Bakımın Tarihçesi	243
Sonuç	244

Bölüm 28**Palyatif Bakım Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi .....247****BURAK MUTLU • MELİKE KARABULUT ÖZER • ÖZGÜR ENGİNYURT**

Giriş.....	247
Tanım	247
Tarihçe	248
Dünya’da Palyatif Bakımın Gelişimi	248
Türkiye’de Palyatif Bakımın Gelişimi.....	253
Sonuç.....	255

Bölüm 29**Palyatif Bakımda Uygulama Usul ve Esasları .....259****MEHMET ARSLAN • HÜSEYİN CAN**

Palyatif Bakımda Uygulama Usul ve Esasları	259
Palyatif Bakım Merkezlerinin Kurulması	259
Fiziki Şartlar ve Asgari Donanım Standartları	259
Birim Çalışanları	260
Çalışma Esasları	261
Hizmetin Kapsamı	261
Palyatif Bakım Hizmetlerine Başvuru Koşulları.....	262
Sevk ve Nakil Esasları.....	262
Hasta Kayıtları	262
Hasta Hakları ve Hizmetin Sonlandırılması.....	263
Eğitim	263
Denetim ve Sorumluluklar.....	263
Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği	263

Bölüm 30**Palyatif Bakımda Kapsamlı Hasta Değerlendirmesi.....265****HANDE İLERİ • YASEMİN KILIÇ ÖZTÜRK**

Giriş.....	265
Fiziksel Semptomlar	266
Psikolojik, Psikiyatrik ve Kognitif Semptomlar	267
Hastalığı Anlama ve Bakım Tercihleri.....	269
Hasta ve Bakım Verenin Sosyal ve Ekonomik İhtiyaçları.....	270
Manevi Konular.....	270
Bakımın Koordinasyonu ve Sürekliliği.....	271
Sonuç.....	271

Bölüm 31**Palyatif Bakımda Etik .....275****ŞERİFE YILMAZ**

Giriş.....	275
Palyatif Bakımın Tarihçesi ve Türkiye’de Gelişimi.....	276
Palyatif Bakımda Etik Boyut ve Karşılaşılan Etik Sorunlar.....	276
Palyatif Bakımda Etik İlkeler.....	282
Sonuç.....	286

Bölüm 32**Hospis-Dünya’daki Hospis Programları.....289****ÖZLEM KIRCI • MAHCUBE ÇUBUKÇU**

Giriş.....	289
Hospis Tanımı ve Tarihçesi	289
Amerika’da Hospis Programı.....	290
İngiltere’de Hospis Programı	292
Polonya’da Hospis Programı.....	293
Almanya’da Hospis Programı	294
Hollanda’da Hospis Programı	294
Çin’de Hospis Programı.....	295
Afrika’da Hospis Programı.....	296
Japonya’da Hospis Programı.....	296
Türkiye’de Hospis Programı	297

Bölüm 33**Palyatif Bakım Hemşireliği .....301****FATMA ERSİN • GÜL KILIÇ DEDEOĞLU**

Giriş.....	301
Kavram Olarak Palyatif Bakım Hemşireliği.....	302
Palyatif Bakım Hemşireliğinin Kapsamı	302
Palyatif Bakım Hemşireliği Standartları.....	303
Palyatif Bakım Hemşireliğinde Yeterlilikler	305
Palyatif Bakımda Hemşirenin Rollerini.....	306
Palyatif Bakım Hemşireliğinde Spiritüel Bakım	308
Palyatif Bakımda Hemşirelerin Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözümler	309
Sonuç.....	310

Bölüm 34**Pediyatrik Palyatif Bakım .....313****FATİH KURT**

Genel Bilgiler	313
Palyatif Bakımın Amaçları.....	314
Pediyatrik Palyatif Bakımın Erişkinden Farkı.....	314
Pediyatrik Palyatif Bakım Uygulamaları	315

Bölüm 35**Palyatif Bakımda Onkoloji .....321****ÖZLEM POLAT • PINAR TOSUN TAŞAR**

Giriş.....	321
Onkolojik Palyatif Bakımda Başlıca Semptomlara Yaklaşım.....	324
Sonuç	329

Bölüm 36**Palyatif Bakımda Yaşam Kalitesi .....333****SEBAHAT GÜCÜK**

Giriş.....	333
Palyatif Bakım.....	333
Palyatif Bakım Alanlarda Semptomların Yönetimi İle Yaşam Kalitesinin Artırılması	333
Palyatif Bakımda Manevi ve Kültürel Gereksinimler	336
Palyatif Bakımda Yaşam Kalitesinin Artırılmasında Multidisipliner Yaklaşım	337
Palyatif Bakım Süreci ve Bakım Verenlerin Yaşam Kaliteleri	338
Sonuç	339

Bölüm 37**Palyatif Bakım Verenlerde Duygusal Yük ve Tükenmişlik.....343****TUĞÇE TUTUMLU • SERPİL DEMİRAG****Bölüm 38****Palyatif Bakımda Tıbbi Araştırma Esasları .....347****CELAL KUŞ**

Giriş.....	347
Palyatif Bakımda Araştırma Esasları	347
Türkiye'de Palyatif Bakım Araştırmalarının Geliştirilmesi.....	354
Teknolojinin Palyatif Tıp Araştırmalarında Rolü.....	355
Sonuç	355

Palyatif Bakımda Semptom Yönetimi

Bölüm 39

Palyatif Bakımda Ağrı Yönetimi 357

CANAN EROL HAYTAN

Giriş.....	357
Palyatif Bakımda Ağrı ve Eşlik Eden Semptomlar.....	358
Palyatif Bakımda Kapsamlı Ağrı Değerlendirilmesi.....	359
Ağrı Değerlendirme Hedefleri.....	360
Ağrı ile İlgili Tanımlar.....	361
Klinik Öykü ve Fizik Muayene.....	363
Ağrı Değerlendirme Ölçekleri.....	363
Palyatif Bakım Değerlendirme Ölçekleri.....	365
Palyatif Bakımda Ağrı Tedavisi.....	367
Palyatif Bakımda Ağrı Yönetimde Karşılaşılan Güçlükler.....	375
Sonuç.....	376

Bölüm 40

Palyatif Bakımda Psikiyatrik Semptomlar 381

SÜMEYYE SENA IŞIKYILDIZ • DURSUN ÇADIRCI BARUT

Giriş.....	381
Palyatif Bakımda Anksiyete.....	382
Palyatif Bakımda Depresyon.....	383
Palyatif Bakımda Uyku Bozuklukları.....	386
Palyatif Bakımda Deliryum.....	387

Bölüm 41

Palyatif Bakımda Nörolojik Semptomlar.....391

UFUK ÜNLÜ

Giriş.....	391
Nöbetler.....	391
Intrakraniyal Basınç Artışı.....	394
Deliryum.....	395
Periferik Nöropati.....	398

Bölüm 42

Palyatif Bakımda Gastrointestinal Semptomlar 401

ÇAĞATAY EVLİ • BESTEGÜL ÇORUH AKYOL

Giriş.....	401
Bulantı-Kusma.....	401
Kabızlık.....	402
Gastrointestinal Kanamalar.....	404

Gastrointestinal Obstrüksiyonlar.....	405
Sonuç	406

Bölüm 43

Palyatif Bakımda Hematolojik Semptomlar.....409

GÖKHAN GÜLER • KÜBRA KURT • ERHAN YENGİL

Giriş.....	409
Temel Hematolojik Semptomlar	409
Kronik Hasta Gruplarında Hematolojik Semptomlar	411
Onkolojik Hasta Gruplarında Hematolojik Değişiklikler	412
Enfeksiyonlarda Hematolojik Değişiklikler	414

Bölüm 44

Palyatif Bakımda Kardiyovasküler Semptomlar.....417

ÇİĞDEM CİNDÖĞLU

Göğüs Ağrısı	417
Dispne (Nefes Darlığı)	419
Çarpıntı (Palpitasyon)	421
Ödem	424
Hemoptizi	425
Yorgunluk ve Halsizlik	428
Siyanoz.....	429

Bölüm 45

Palyatif Bakımda Endokrin ve Metabolik Semptomlar.....433

RAZİYE ŞULE GÜMÜŞTAKIM

Giriş.....	433
Sık Görülen Metabolik Semptomlar	434
Palyatif Bakım Hastalarında Diyabet.....	440
Palyatif Bakım Hastalarında Hipotiroidizm	441
Palyatif Bakım Hastalarında Hipertiroidizm	441
Adrenal Yetmezlik	442
Metastatik Hastalık	442
Endokrin Paraneoplastik Sendromlar.....	443

Bölüm 46

Palyatif Bakımda Solunum Sistemi Semptomları.....451

UMUT GÖK

Giriş.....	451
Palyatif Bakımda Solunum Yolu Problemleri.....	451
Dispne	452

Öksürük.....	453
Hemoptizi	454
Sekresyon Artışı	454

Bölüm 47

Palyatif Bakımda Solunum Desteği ve Mekanik Ventilasyon 457

K. VARLIK EREL

Giriş.....	457
Solunum Problemlerinde Palyatif Bakım.....	458
Solunum Yetmezliği Destek ve Tedavi Yöntemleri.....	458

Bölüm 48

Palyatif Bakımda Dermatolojik Sorunlar 463

YASEMİN KORKUT KURTOĞLU

Giriş.....	463
Yüzeyel Mantar Enfeksiyonları.....	463
Ürtiker	467
Pruritus.....	468
Derinin Paraziter Hastalıkları	470
Derinin Viral Hastalıkları	472

Bölüm 49

Palyatif Bakımda Genitoüriner Sistem Semptomları.....475

NAGİHAN YILDIZ ÇELTEK

Giriş.....	475
İdrar Yolu Tıkanıklığı	475
Hematüri	477
Fistüller	478
İnkontinans.....	478
Dizüri.....	479
Ağrı	480
Genital Ödem.....	480

Bölüm 50

Palyatif Bakımda Acil Durumlar 483

FATMA ZEHRA AĞAN

Giriş.....	483
Gastrointestinal Sistem ile İlişkili Acil Durumlar	483
Nörolojik Acil Durumlar	484
Solunum Sistemi ile İlişkili Acil Durumlar.....	486
Kardiyovasküler Acil Durumlar	486

Bölüm 51**Palyatif Bakımda Beslenme Bozuklukları ve Tedavisi .....489****MUSTAFA HAKAN DOĞAN • FUNDA GÖKGÖZ DURMAZ**

Giriş.....	489
Malnütrisyon.....	490
Palyatif Bakım Hastalarında Malnütrisyonla Yaklaşım	505
Tedavi Yaklaşımları.....	506
Terminal Dönem Hastalarda Beslenme Desteği ve Etik Sorunlar	507

Bölüm 52**Palyatif Bakımda Sıvı Elektrolit Bozuklukları .....513****MERVE YILMAZ KARS • MUHAMMET CEMAL KIZILARSLANOĞLU**

Giriş.....	513
Hiponatremi.....	513
Hipernatremi.....	517
Potasyum Homeostaz Bozuklukları.....	519
Magnezyum Homeostaz Bozuklukları.....	526
Kalsiyum Homeostaz Bozuklukları.....	530

Bölüm 53**Yoğun Bakım Süreci ve Asit-Baz Dengesine Yaklaşım .....543****MERVE YILMAZ KARS • MUHAMMET CEMAL KIZILARSLANOĞLU**

Giriş.....	543
Yoğun Bakım Süreci.....	543
Asit-Baz Dengesine Yaklaşım	545

Bölüm 54**Palyatif Bakımda En Sık Karşılaşılan Enfeksiyonlar .....561****SONGÜL TAŞTAN ÇELİK • BURCU KAYHAN TETİK**

Giriş.....	561
En Sık Görülen Patojenler.....	562
Tanı	562
Tedavi.....	564
Ek Öneriler.....	565
Sonuç.....	566

Bölüm 55**Palyatif Bakımda Yutma Bozuklukları ve Aspirasyon .....569****ZEYNEP İCLAL TURGUT • MUHAMMET CEMAL KIZILARSLANOĞLU**

Giriş.....	569
Disfaji ve Aspirasyon.....	569
Yutma Fizyolojisi.....	573
Patofizyoloji.....	575
Palyatif Bakım Hastalarında Yutma Bozukluklarının Etyolojisi.....	577
Presbiyafaji ve Disfaji.....	583
Yutma Bozukluğundan Ne Zaman Şüphelenilmelidir?.....	584
Yutma Bozukluğunun Tanınması.....	585
Sessiz Aspirasyonun Tanınması.....	586
Yutma Bozukluklarının Değerlendirilmesi.....	586
Ortak Karar Verme.....	591
Disfajili Hastanın Yönetimi.....	592
Diyet Modifikasyonu.....	594
Havayolu Temizliğini Sürdürme.....	595
Ağız Bakımı.....	595
Salgı Yönetimi.....	596
Tıbbi/Cerrahi Müdahaleler.....	597

Bölüm 56**Palyatif Bakımda Uyku Bozuklukları .....607****GÜLŞAH ETHEMOĞLU • DURSUN ÇADIRCI BARUT**

Giriş.....	607
Uyku Fizyolojisi.....	608
Uyku ve Uyanıklık.....	609
Uyku Kalitesi ve Gerekسينimi.....	610
Uykuyu Etkileyen Faktörler.....	611
Palyatif Bakım ve Uyku.....	614
Farmakolojik Yaklaşım.....	615
Non-farmakolojik Yaklaşım.....	616

Bölüm 57**Palyatif Bakımda Fizyoterapi ve Rehabilitasyon .....619****SERAP SATIŞ**

Giriş.....	619
Fizyoterapi ve Rehabilitasyonda Amaç.....	619
Palyatif Bakımda Egzersiz ve Fizyoterapi Uygulamaları.....	620

Bölüm 58**Palyatif Bakımda Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları .....625****FUNDA YILDIRIM BAŞ**

Giriş.....	625
Akupunktur.....	626
Müzikterapi.....	626
Aromaterapi.....	627
Masaj Tedavisi	627
Refleksoloji.....	628
Hipnoz	628
Yoga	628